

Sara en haar twee kinderen jarenlang onderweg naar veiligheid - deel 1

'Wat doe jij hier? Je vertrapt onze eer.'

Jarenlang waren ze onderweg naar veiligheid en vrijheid: Sara en haar twee jonge kinderen. Te voet over bergketens, door de sneeuw. Slapen in greppels. Mannen van je lijf zien te houden. Soms een tijdje werken om geld te verdienen voor de volgende etappe. En dan weer door, op de vlucht voor geweld en uithuwelijking.



Berggebied in Afghanistan

De dode man die ze bevroren langs het pad aantreffen, dat is misschien het beeld dat haar het meeste is bijgebleven. Of de man met de bevroren voeten die ze anderhalve dag door de sneeuw over de bergpas voortduwen. Nee, zegt ze dan; het beeld dat ze nooit zal vergeten is het gezicht van de vrouw in een huisje voorbij de Turkse grens.

Ze komen daar aangestrompeld, haar zoontje met een paar bevroren tenen - hij heeft zijn goede schoenen afgestaan aan een ander en loopt op stoffen gympies. Ze zijn de bergen over, eindelijk in Turkije. Maar ze lopen al acht uur door de vallei. Er staat een kille, gure wind. Ze kunnen niet meer en kloppen aan bij een huisje. "We hebben het koud."

Een engel

Ze hopen even te schuilen, op adem te komen. Dat is alles. Maar: "We kwamen van de hel in de hemel. Die vrouw maakte plaats voor ons aan tafel, gaf ons thee, eten, kleding. Masseerde de bevroren tenen van mijn zoontje, goot er voorzichtig lauw water overheen. Een engel. Haar gezicht vergeet ik nooit."

Sara wordt nog emotioneel als er eraan denkt. Wat zou ze graag teruggaan om die vrouw te bedanken. Maar ze heeft geen idee waar het precies was.

De episode in de Turkse vallei is zo ongeveer op de helft van de vlucht. Het verhaal van Sara, haar zoontje en haar dochtertje begint een paar jaar eerder in een kleine nederzetting in de bergen in Afghanistan. Sara is in Iran opgegroeid, maar is voor haar man naar Afghanistan verhuisd. Hij komt er vandaan.

Een leven is er goedkoop

Hoewel ze zelf als kind in Iran kinderarbeid heeft verricht - stenen bakken, kleren wassen - zijn de omstandigheden hier nog primitiever. Middeleeuws, vindt ze. Eten koken op open vuur, ze had het nog nooit gedaan. Het geeft niet, ze heeft haar man, ze krijgen kinderen, ze zijn samen. Maar dan wordt haar man doodgeschoten. In dit gebied is een leven goedkoop.

Zonder man is ze onbeschermd. En: "In Afghanistan heb je als moeder niks te zeggen over je kinderen, die zijn van je man. Gaat hij dood, dan zijn ze van zijn familie." Sara wil zelf bepalen hoe haar kinderen opgroeien, ze wil dat ze straks naar school kunnen. Ook dochtertje Ilana. De schoonfamilie heeft andere ideeën. Zoontje Yanis wordt uitgescholden, mishandeld. Zijzelf ook.

Vlucht in de nacht

Sara besluit met haar kinderen, dan vijf en twee jaar oud, terug te gaan naar haar ouders in Iran. Maar dat kan zomaar niet. Ze moet in het holst van de nacht ontsnappen. Zo heeft ze een aantal uren voorsprong om aan eventuele achtervolgers te ontkomen. Ze grijpt een boerka van haar schoonmoeder, stopt zoveel mogelijk kleding, eten en drinken in een tas, pakt haar kinderen op en vlucht de nacht in. Het spaargeld van haar man onder de boerka.

Op de weg buiten het gehucht houdt ze met een smoes een vrachtwagen aan. De chauffeur drinkt alcohol en rookt marihuana achter het stuur. Doodsangsten staat ze uit. De rit naar het dichtstbijzijnde plaatsje, dwars door de bergen, duurt tien lange uren. Daar gaat ze op zoek naar vervoer naar de grens. Ze doet zich voor als de oma van de kinderen, op weg naar de begrafenis van hun moeder. Ze heeft immers een smoes nodig om met de kinderen te kunnen reizen. Bovendien: als jonge vrouw zonder man heeft ze alles te vrezen.

Blij dat ze stinkt

Sara is niet naïef: vrouwen alleen worden verkracht, misschien zelfs vermoord. Met de boerka is haar gezicht niet zichtbaar, maar haar handen en voeten wel. Ze smeert er modder op om haar jonge huid te verbergen, trekt haar rug krom en laat haar stem kraken als die van een oud vrouwtje. Als de boerka vies wordt van het open riool in de straten is ze blij dat ze stinkt; hopelijk helpt dat ook. De kinderen vertelt ze dat het een spel is.

Ze heeft eigenlijk geen idee waar ze precies heen moet; ze kent het gebied niet. Evenmin heeft ze enig idee wat de tocht moet kosten. Toch weet ze een man met een oude auto te charteren voor de reis. Negen dagen doen ze erover. Haar dochtertje van twee plast onderweg in haar broek, terwijl ze bij moeder op schoot zit. Bijna al het geld nat.

Bij de grens wassen ze zich. "We waren zo vies." Het is donker en ze weet niet hoe ze verder moeten. "Als vrouw kun je niet zelf vragen hoe je de grens over komt. En ik had gewoon geen verbeelding meer over voor nieuwe leugens. Ik kon niks bedenken." Huilend zit ze langs de weg als een oude man vraagt waarom.

Nieuwe smoes

Ter plekke weet ze toch weer iets nieuws te verzinnen. "Mijn man is de grens over en ik weet niet hoe ik en de kinderen nu verder komen. De smokkelaar zou eerst mijn man meenemen en dan ons, maar hij is niet meer teruggekomen." De oude man biedt aan te helpen: "Terug kun je niet, als vrouw alleen, dat is te gevaarlijk. Jullie hebben een slechte smokkelaar getroffen, ik zoek een professional voor je." Ze geeft hem het geld - inmiddels opgedroogd.

Nog dezelfde nacht worden ze overgebracht en na een dag of drie komen ze aan vlakbij Teheran, vlakbij haar ouders. Sara telt haar zegeningen. Het was een moeilijke reis, maar haar listen hebben gewerkt: "Ik ben gelukkig niet verkracht." En nu komt ze thuis.

Het weerzien met de ouders slaat de bodem onder haar voeten weg. Sara breekt als ze erover vertelt.

'De kinderen van die mensen'

"Wat doe jij hier? Je vertrapt onze eer", zegt haar moeder. Ze vraagt niet hoe het met Sara en de kinderen is, hoe ze het heeft gered. Integendeel. Ze vraagt waarom Sara 'de kinderen van die mensen' heeft meegenomen. "Mijn wereld stortte in", vertelt Sara door haar tranen heen. "Ik dacht: ik ben voor niemand belangrijk. Ik ben niets."

Het leven thuis is vreselijk. Haar ouders zijn bang dat de schoonfamilie hén iets aan zal doen: "Straks moeten wij de bloedprijs betalen." Vader gaat onderhandelen en sluit een akkoord: Sara wordt uitgehuwelijkt aan haar zwager. Die overigens al een vrouw en zes kinderen heeft.

Voor de tweede keer vlucht Sara met haar kinderen weg.

Sara en haar twee kinderen jarenlang onderweg naar veiligheid - Deel 2

Van een engel die berooide vreemden welkom heet

Te voet over bergketens, slapen in een hol in het bos; Sara en haar twee jonge kinderen zijn jaren onderweg naar veiligheid en vrijheid. Soms werkt Sara een poos om de volgende etappe te bekostigen. Een verhaal over de vlucht voor geweld, uitbuiting & uithuwelijking én over onderweg goede mensen tegenkomen.

Ze vlucht in het holst van de nacht weg van de Afghaanse schoonfamilie. Terug naar haar ouders in Iran, wil ze. Haar man is doodgeschoten, zij en haar kinderen worden mishandeld. Ze wil dat zoontje Yanis en dochtertje Ilana fijn opgroeien, naar school mogen. Welke moeder wil dat niet?

Een jonge vrouw alleen met twee kleine kinderen; het mag een wonder heten dat ze erin slaagt de grens te bereiken en over te steken, nog een groter wonder dat ze ongeschonden blijft. Veel is te danken aan haar vindingrijkheid: ze vermomt zich als oud, vies vrouwtje om eventuele belagers af te wenden. En vertelt haar kinderen dat het een spel is.

Bloedwraak

Zo weet ze uiteindelijk aan te komen in Iran. Maar haar ouders zien haar liever gaan dan komen: haar vlucht maakt de familie te schande. Bloedwraak kan het gevolg zijn. Vader onderhandelt met de schoonfamilie en Sara wordt uitgehuwelijkt aan haar zwager. Hij heeft al een vrouw en zes kinderen. Sara slaat voor de tweede keer op de vlucht.

Dit keer vlucht ze binnen Iran. Ze werkt in een illegaal naaiatelier. Daar slaapt ze ook, met haar kinderen. Hoe zou je anders aan onderdak komen? Na een tijdje weet ze aan de bak te komen als huishoudelijke hulp, in een flatgebouw. Een hele verbetering: ze hebben dan een eigen kamertje met z'n drieën. De kinderen gaan illegaal naar school. Het duurt een paar jaar. Al die tijd is ze bang dat ze opgepakt zullen worden en naar Afghanistan uitgezet.



Sara kan nu in vrijheid kiezen wanneer ze naald en draad wil oppakken

Drugs runnen

Ze spaart geld op als het maar even kan. Maakt manden die ze verkoopt - want wie weet zullen ze weer moeten vluchten. Dan hebben ze geld nodig. Dat moment komt inderdaad: iemand komt erachter dat ze illegaal zijn en wil hen charteren. Yanis moet drugs runnen, eist de man. Sara, Yanis en Ilana moeten opnieuw vluchten.

Sara beseft dat ze verder weg moeten dit keer. Om veilig te zijn, om vrij te zijn, zullen zij en de kinderen Iran moeten verlaten. Naar Europa, denkt ze, via Turkije. Opnieuw weet ze een smokkelaar te charteren. Hij zal hen over de negen bergen leiden die Iran en Turkije scheiden. En opnieuw maakt ze er voor de kinderen een spelletje van. Maar Yanis trapt er niet meer in.

"Nee mama, ze zijn dood"

Ze lopen al anderhalve dag, het eten is op, het water is op ("maar er was sneeuw en ijs"), ze heeft keelpijn en is moe als ze twee omgekomen vluchtelingen aantreffen. Een van de dode mannen is bevroren met zijn handen omhoog, alsof hij de hemel aanroept. Ze probeert haar kinderen er ver van te houden en zegt dat de mannen het koud hebben. "Nee, mama, ze zijn dood", zegt Yanis.

Verderop komen ze een Somalische man tegen die nauwelijks meer kan lopen. Yanis geeft hem zijn schoenen en doet zelf gympies aan. Ze duwen de man voort, zo'n 36 uur lang. Dan zijn ze eindelijk in Turkije, ze dalen af naar de vallei. Bij de eerste hut zijn Turken die mensen tegen betaling verder brengen te paard. De Somaliër wordt op een paard gezet, hij kust Sara op haar hoofd en dankt God. Sara en haar kinderen gaan te voet verder.

Van de hel in de hemel

Na acht uur lopen komen ze bij een gehucht. Ze kloppen aan bij het eerste huisje. Wildvreemden, berooid en koud - maar ze worden welkom geheten. De vrouw des huizes laat haar gezin direct plaatsmaken, zodat het 'bezoek' aan tafel kan zitten. Warme thee krijgen ze, schone kleren, eten.

Yanis zijn tenen zijn bevroren, de vrouw giet er lauw water overheen en masseert ze voorzichtig. "Het was zo emotioneel om zo hartelijk ontvangen te worden", zegt Sara, "Die vrouw gaf alles wat ze had. We kwamen van de hel in de hemel. Ik zal haar gezicht nooit vergeten. Een engel."

De volgende dag gaat de reis door naar Van, de stad in Turkije waar de meeste vluchtelingen aankomen. Vanaf daar kost het een paar maanden om bij de kust te komen. Maar Sara moet eerst het geld voor de overtocht naar Europa bij elkaar verdienen. Via het naaiatelier in Iran heeft ze het nummer van een Turks naaiatelier. Zo verdient ze de overtocht bijeen, terwijl ze ondertussen uitzoekt hoe ze verder komt.

Een hol in het bos

"Je moet eerst weten waar je aan de kust moet zijn. Dan van welk strand ze vertrekken. En hoeveel het kost. Een 9 meter lange boot is het goedkoopste," vertelt Sara. Maar eenmaal ter plekke, kunnen ze niemand vinden. Ze slapen in het bos en hopen op meer succes de volgende dag. Er zijn ook anderen in het bos, blijkt. Er is zelfs een heel hol, waarin een groep mensen schuilt. Ze sluiten zich bij hen aan.

Een week lang zitten ze daar, terwijl de oversteek dag na dag mislukt. Vanwege politie, kustwacht of het weer. Keer op keer loopt Sara tot haar kin door het water, Ilana op haar rug, naar een boot die niet vertrekt of die na korte dan wel lange tijd rechtsomkeert maakt. Eén keer varen ze vijf uur lang in de regen, het rubberbootje klapt ruw heen en weer op de golven. "We dachten dat we dood zouden gaan. Mensen gingen bidden."

Spelende kinderen

Ze komen wonder boven wonder terug op het strand. Wéér schuilen ze in het hol in het bos. Overdags is het strand bevolkt met badgasten. De opgetogen stemmen van spelende kinderen dringen door tot in het bos. Yanis houdt het op gegeven moment niet meer, hij wil meedoen met die kinderen op het strand. Hij rent erheen. Gevaarlijk: zo kan de hele groep ontdekt worden.

Maar de moeder van het meisje waarmee hij speelt komt hen als het donker is dekens brengen, en soep met brood. Vijf dagen lang voorziet de vrouw de hele groep van eten en drinken. "Geweldig", zegt Sara, "Er zijn goede mensen in de wereld. Ik heb zoveel geluk gehad; ik ben zulke goede mensen tegengekomen." Op de zesde dag slaagt de overtocht: Sara en haar kinderen landen veilig op de Griekse kust.

Eindelijk in Europa.



Het bootje met ook Sara en haar kinderen, op de oversteek van Turkije naar Griekenland.

Aanvulling redactie:

De namen van Sara en haar kinderen zijn omwille van de privacy van de kinderen gefingeerd.

Na aankomst in Griekenland duurde het nog geruime tijd, maar uiteindelijk kwamen Sara en haar kinderen via de TussenVoorziening van INLIA in Eelde 'thuis', in Groningen.